अबुद्ध त्रि० बुध—कर्त्तरि कर्म्मणि वा क्त न०त०। १बोधानाश्रये २बोधाविषये च। [सुचितं २तथाज्ञानाभावे।

अबुद्धि स्त्री अभावे न०त०। १ज्ञानाभावे यस्य यद्रूपेण ज्ञान-

अबुद्धिपूर्व्वक त्रि० अबुद्धिः पूर्व्वा यस्य। यथार्थबुद्धिपूर्व्वक-भिन्ने। "अबुद्धिपूर्व्वं हनने व्रतार्द्धमुपकल्पयेत्" स्मृतिः यदि गां गवयबुद्ध्या हन्ति, गवयं वा गोभ्रान्त्या हन्ति, सर्वथाऽबुद्धिपूर्बकत्वम् एवमन्यार्थक्षिप्तनाराचादिना हनने ऽपि तथात्वम्। इयं गौरिमां हन्मीत्युद्देशेनैव हनने बुद्धि-पूर्बकत्वम्। [२अल्पज्ञाने च।

अबुध पु० विरोधे अप्राशस्त्ये वा न०त०। १बुधभिन्ने मूर्खे

अबु(बो)ध्य त्रि० बुध बा० वेदे क्यप् लोके तु ण्यत्। ज्ञातुमशक्येऽर्थे "अबुध्यमबुध्यमानं सुषुपाणमिन्द्रम्" ऋ० ४, १८,२, ',अबुध्यं दुर्विज्ञेयमिति" भा०।

अबुध्न न० नास्ति बुध्नं मूलमस्य। १मूलशून्ये अन्तरिक्षे "अबुध्ने राजा वरुणो बलस्योर्द्ध्वम्" ऋ० १,२४,७, "अबुध्ने मूलशून्ये अन्तरिक्षे" भा०। २मूलशून्यमात्रे करकादौ त्रि०।

अबोध पु० अभावे न०त०। १बोधाभावे अज्ञाने "निसर्ग-दुर्बोधमबोधविक्लवाः" किरा०। न०ब०। २बोधरहिते त्रि०।

अबोधगम्य त्रि० बोधेन गम्यः विषयीकार्य्यः न०त०। ज्ञानेनाविषयीकार्य्ये ज्ञातुमशक्ये।

अब्ज न० अप्सु जायते जन—ड ७त०। १पद्मे, २ शङ्खे पुंन०। ३ निचुलवृक्षे तस्य जलप्रायभवत्वात् तथात्वम् ४ चन्द्रे ५ धन्वन्तरौ च पु० तयोः समुद्रजातत्वात् तथात्वम् "प्रसन्नात्मा समुत्पन्नः सोमः शीतांशुरुज्ज्वलः" इति 'धन्वन्तरिस्ततोदेव! वपुष्मानुदतिष्ठत" इति च भा०आ०प०। चन्द्रनामकत्वात् ६कर्पूरे पु०। "अर्बुदमब्जं खर्वनिखर्वमहापद्मशङ्कवस्तस्मादिति" लीलावत्युक्ते दशार्बुदसंख्यायां ७शत-कोटिसंख्यायां ८तत्संख्येये च न०। ९जलजातमात्रे त्रि० "स्थलजाः पक्षिणोऽब्जाश्च" इति 'अब्जेषु चैव रत्नेषु सर्व्वेष्वश्ममयेषु च" इति रामा०।

अब्जकर्णिका स्त्री अब्जस्य कर्णिका कर्णाभरणभेदइव तुल्याकारत्वात्। पद्ममध्यस्थसवर्त्तिकाख्ये पद्मावयवभेदे पद्मकर्णिका-दयोऽप्यत्र।

अब्जज पु० अब्जात् विष्णोर्नाभिकमलात् जायते जन—ड। चतुर्मुखे ब्रह्मणि तस्य विष्णुनाभिकमलजातत्वात्तथात्वम् "दृष्ट्वा भूतानि भगवान् लोकसृष्ट्यर्थमव्ययः। ब्रह्मणो जन्म-सहितं बहुरूपं विचिन्वति"। इत्युपक्रम्य 'ततस्तस्मिन्महातोये हविषो हरिरच्युतः। स्वपन् क्रीडंश्च विविधं मोदते वैस पावकिः पद्मं नाभ्युद्भवं चैकं समुत्पादितवांस्ततः। सहस्रपर्णं विरजो भास्कराभं हिरण्मयम्। अथ योग-विदां श्रेष्ठं सर्वभूतमनोमयम्। स्रष्टारं सर्वभूतानां ब्रह्माणं सर्वतोमुखम्। तस्मिन् हिरण्मये पद्मे बहुयोजनविस्तृते। इति समुत्पादितवानित्याकर्षः अनतिदूरे च "कस्त्वं पुष्करमध्यस्थः सितोष्णीषश्चतुर्मुखः। आवां न गणये-र्मोहादास्से त्वं विगतज्वरः। एह्यावयोर्बाहुयुद्धं प्रयच्छ कमलोद्भव!। इति तेन तस्य विष्णुनाभिकमलज त्वं तद्दृश्यत्वञ्च हरि०पौ०प०। "स्वराशौ स्वांशगे सौम्ये (बुधे) लग्नस्थे वा भृगोः सुते। जीवे वाऽब्जजयोगोऽयं यातुः शत्रुविनाशकृदिति" ज्योतिषोक्ते २ यात्रायोगभेदे च।

अब्जबान्धव पु० अब्जानां बान्धवइव प्रकाशकत्वात्। कमलप्रकाशके सूर्य्ये तस्योदये हि कमलं विकाशते इति कविसम्प्रदायप्रसिद्धिः। एवं कमलबान्धवादयोऽप्यत्र।

अब्जभोग पु० अब्जस्य शङ्खस्य भोगः अवयवइव भोगोयस्य। शङ्खावयवतुल्यावयवे वराटके। भुज्यते भुज—कर्म्मणि घञ् भोगः भोज्यम्। अब्जस्य भोज्यांशे पद्मकन्दे शालूके तस्य लोकैर्भुज्यमानत्वात् तथात्वम् कमलभोगादयोऽप्यत्र।

अब्जयोनि पु० अब्जं विष्णुनाभिकमलं योनिरुत्पत्तिस्थानं यस्य। चतुर्मुखे ब्रह्मणि। विस्तरोऽब्जजशब्दे दृश्यः।

अब्जवाहन पु० अब्जस्य चन्द्रस्य वाहनं धारणं येन 'अब्जं शङ्ख इव शुभ्रं वाहनं वृषरूपं यस्य वा। १चन्द्रमौलौ शिवे। अब्जं कमलं वाहनमिवाधारो यस्याः। २पद्मा-सनस्थायां लक्ष्म्याम् "पद्मासनस्थां ध्यायेच्च श्रियं त्रैलोक्यमातरमिति" तद्ध्याने उक्तेः तस्या अब्जवाहनत्वम् कमलादि वाहनाप्यत्र। [उ०द०। तस्य जन्मावधिप्राप्तत्वेन तथात्वम्।

अब्जस् न० आप्यते जन्मतः आप—असुन् जुट्—ह्रस्वश्च। रूपे

अब्जस्थित पु०। अब्जे विष्णुनाभिकमले स्थितः स्था—क। चतुर्मुखे ब्रह्मणि "स नाभिकमले विष्णोः स्थितो ब्रह्मा प्रजापतिः देवो अधिकमब्जजशब्दे दृश्यम्।

अब्जहस्त पु० अब्जं पद्मं हस्ते यस्य। सूर्य्ये "पद्मासनं पद्महस्तम्" इति तद्ध्यानोक्तेस्तथात्वम्।

अब्जा त्रि० अप्सु जायते जन—विट् ७त०। जलजातमात्रे "अब्जामुक्थैरहिं गृणीषे" ऋ०७,२४,१६, "अब्जामप्सुजात-महिम्" भा०।

अब्जिनी स्त्री अब्जानां समूहः अब्ज+इनि—ङीप्। पद्मसमूहे। अब्जानां देशः पुष्करा० इनि। २पद्मलतायाम् च।

अब्जिनीपति पु० अब्जिन्याः पद्मसमूहस्य पतिः प्रकाशकत्वात्।